

عدالت

بہ روایت استاد مطہری

محمد کوکب

انشارات مَدَا

سرشناسه : کوکب، محمد، ۱۳۳۸-
عنوان و نام پدیدآور : عدالت به روایت استاد مطهری / محمد کوکب.
مشخصات نشر : تهران: صدرا، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری : ۱۶۰ ص.
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۷۷۴۷-۲۹-۲ : ۱۲۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا

موضوع : مطهری، مرتضی، ۱۳۵۸-۱۲۹۸ -- نظریه درباره عدالت
موضوع : عدالت --- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
رده‌بندی کنگره : ۹۴۱۳۹۷ ک ۶ م / ۷ / ۲۳۳ BP
رده‌بندی دیویی : ۲۹۷ / ۴۸۳
شماره ثبت کتابخانه : ۵۴۲۶۲۳۸

انتشارات صدرا

عدالت به روایت استاد مطهری

گردآورنده: محمد کوکب

چاپ اول: آبان ۱۳۹۷ مطابق صفر ۱۴۴۰

تعداد: ۵۰۰ نسخه

بها: ۱۲۰۰۰ تومان

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ فجر (۱۰۰۱۳۹۵). تلفن: ۵۳۸، ۱۲۰۹۵

ناشر: انتشارات صدرا (با کسب اجازه از شورای نظارت بر نشر آثار استاد شهید مطهری)
کلیه حقوق چاپ و نشر مخصوص ناشر است.

• تهران: خیابان ناصرخسرو، مقابل دارالفنون، کوچه دکتر مسعود - تلفن: ۳۳۹۱۵۱۳۰، دورنگار: ۳۳۱۱۹۷۹۶

• شعبه ۴: خیابان انقلاب - تلفن: ۶۶۴۶۱۰۸۶ شعبه ۳: پاسداران، بوستان کتاب - تلفن: ۲۲۸۵۲۴۸۹

• قسم : خیابان ارم - تلفن: ۳۷۷۳۱۵۲۲-۲۵ شعبه ۲: مجتمع ناشران قم - تلفن: ۳۷۸۴۷۵۹۵-۲۵

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۷۴۷-۲۹-۲

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۷
ارزش عدالت.....	۱۱
مقدس ترین ارزش.....	۱۱
آیا تئیل..... عدالت، امری فطری است؟	
نظریه اول: عدالت فطری نیست.....	۱۳
نظریه دوم: عدالت فطری است.....	۱۵
معنا و مفهوم عدالت.....	۱۷
الف. توازن.....	۱۹
ب. مساوات.....	۲۰
ج. رعایت استحقاق.....	۲۶
آیا عدالت مطلق است یا نسبی؟.....	۲۹
اختلاف استنباط، دلیل اختلاف واقعیتهاست؟.....	۲۹
واقعیت متغیر و حقیقت ثابت.....	۳۰
اقسام عدالت.....	۳۳
عدل الهی.....	۳۳
الف. عدل تکوینی.....	۳۳
ارتباط اصل عدل با جبر و اختیار.....	۳۴
معتزله و اشاعره.....	۳۵
دیدگاه مکتب کلامی و فلسفی شیعی.....	۳۷
عدل و حکمت الهی.....	۳۹
مفهوم حکمت درباره خداوند.....	۴۲
ب. عدل تشریعی.....	۴۴

- ۴۵..... نتایج عملی بحث
- ۴۷..... ریشه عدل در فقه اسلامی
- ۴۸..... عدل در سلسله علل احکام
- ۴۹..... روحیه خاص شرقی
- ۵۱..... عدل انسانی
- ۵۱..... الف. عدل فردی (اخلاقی)
- ۵۲..... رابطه اخلاق و عدالت
- ۵۳..... ظلم به نفس
- ۵۴..... ب. عدالت اجتماعی
- ۵۵..... چرا به عدالت یا عدالت؟
- ۵۸..... نگاه به عدل از منظر اجتماعی
- ۵۹..... عدل اجتماعی: آن یک مسئولیت است
- ۵۹..... مفهوم عدالت شرعی
- ۶۱..... عدالت و گسترش اسلام
- ۶۳..... حق فرد و حق جامعه
- ۶۳..... مسلمین، پایه گذار حقوق طبیعی
- ۶۴..... زندگی اجتماعی، غریزی یا قراردادی؟
- ۶۵..... بررسی یک نظریه
- ۶۶..... فرمان طبیعت
- ۶۷..... تقدم حق جامعه بر حق فرد
- ۶۹..... آثار و نتایج عدالت اجتماعی
- ۷۰..... تأثیر عدالت اجتماعی در افکار و عقاید
- ۷۱..... ریشه پیدایش اندیشه بخت
- ۷۳..... بدبینی به روزگار
- ۷۴..... عدالت اجتماعی و اخلاق فردی
- ۷۵..... اخلاق متعادل در جامعه متعادل
- ۷۶..... تأثیر عدالت در رفتار عمومی

۷۹	عدالت و حقوق زن در اسلام
۷۹	حقوق و تکالیف زن
۸۱	قیاس باطل
۸۲	دیدگاه اسلام
۸۳	طبیعت، اساس حقوق خانوادگی
۸۷	عوامل تحقق عدالت
۸۷	فلسفه اِروم قانون
۸۹	مطابقت عدالت با فطرت
۹۱	مشکل بزرگ
۹۲	تفاوت روح شرق و غربی
۹۳	روح ثابت حقوق و بستر مغیر آن
۹۵	اصل عدل در تاریخ اسلام
۹۵	الف. طرح علمی عدل
۹۶	ب. مرحله اجرایی عدل
۹۸	شیوه عادلانه پیامبر
۹۹	علی (علیه السلام) و عدالت
۱۰۳	عدالت و اصل توحید
۱۰۳	طرح یک شبهه و پاسخ آن
۱۰۴	تعهد و ضمانت الهی
۱۰۷	عدل در قرآن و نهج البلاغه
۱۰۷	عدل در قرآن
۱۱۲	هدف پیامبران
۱۱۵	عدل در نهج البلاغه
۱۲۱	عدالت و انقلاب اسلامی
۱۲۱	انقلاب بر ضد عثمان

دعوت مردم از علی علیه السلام	۱۲۲
عدالت در متن تعالیم اسلام	۱۲۳
شواهدی از تاریخ اسلام	۱۲۴
رمز تداوم انقلاب اسلامی	۱۲۵

عدالت یا آزادی؟	۱۲۷
عارض ظاهری عدالت و آزادی	۱۲۷
رسالیسم اخلاقی	۱۲۸
منطق اسلام: برقراری عدالت توأم با معنویت	۱۳۰

ایمان، عنوان برای عدالت	۱۳۳
ایمان، پیشتر به اخلاق و قانون	۱۳۳
ایمان، ضامن حسن اجراء، عدالت	۱۳۴
ایمان به خدا، مبنای ایمان به عدالت	۱۳۶
آیا تنها ایمان به خدا کافی است	۱۳۷

عدل کلی	۱۳۹
تحقق عدالت؛ آرزو یا واقعیت؟	۱۳۹
مهدویت، یک فلسفه بزرگ جهانی	۱۴۲
مهدی علیه السلام تحقق بخش آرمانهای اسلامی	۱۴۳
رسالت و وظیفه مردم	۱۴۶
انتظار فرج	۱۴۶
دو عنصر انتظار	۱۴۷
مشخصات انتظار بزرگ	۱۴۸
یاران مهدی علیه السلام	۱۴۹

منابع	۱۵۱
فهرستها	۱۵۴

باسمه تعالی

پیشگفتار

واژه عدالت در کتب واژه‌هایی چون آزادی، امنیت، استقلال، اخلاق و معنویت، در دایره قاموس بشریت می‌درخشد و چون ستاره‌ای درخشان در سهولت ادبیات انسانی نورافشانی می‌کند. اگر عدالت را پایه و اساس یا تنظیم‌کننده و تعادل‌بخش مفاهیم مقدس دیگر بدانیم سخنی به گزاف نگفته‌ایم، و از همین روست که مکاتب گوناگون - اعم از مکاتب روحانی و الحادی - به ایضاح و تبیین این مفهوم کلیدی پرداخته دیدگاه خاص خود را در چارچوب جهان‌بینی و انسان‌شناسی خویش ارائه نموده‌اند.

در مکتب جهان‌شمول اسلام نیز «عدالت» شأن و مقام رفیعی دارد و نسبت آن با مفاهیم دیگر نظیر آزادی، اخلاق، تعلیم و تربیت، حقوق و... به روشنی تعریف شده است. اینجاست که برخلاف تصور برخی روشنفکر مآبان نمی‌توان

مفهوم عدالت را از دیگر اجزای تشکیل دهنده مکتب جدا نمود و فی‌المثل عدالت معرفی شده در مکاتب لیبرالیستی یا مارکسیستی را - که با چارچوب فکری آن مکاتب تجانس و همخوانی دارد - در مکتب اسلام مورد اقتباس قرار داد.

استاد شهید آیت‌الله مطهری که بر استقلال مکتبی تأکید ویژه‌ای داشته و التقاط را یک انحراف و آسیب جدی برای اصالت مکتب تلقی می‌کردند، در باب عدالت، تعریف، جایگاه و نسبت آن با سایر اجزاء و عناصر مکتب، در جای جای آثار بعین و ماندگار خود مطالب ارزشمندی را متذکر شده‌اند که گاهی آنها تمایز و تشخیص عدالت اسلامی را از دیگر پرستشها در مکاتب دیگر روشن نموده، دقت و حساسیت فوق‌العاده‌ای را در صانت از اصالت مکتب و باور عمیق به استقلال مکتبی را آشکار می‌سازد.

این جانب تلاش نموده تا در فصول مختلف کتاب حاضر، ابعاد و جوانب گوناگون سیاست عدالت و نسبت آن با مفاهیم کلیدی دیگر را از نگاه ویژه استاد مطهری به خوانندگان فرهیخته کتاب منتقل نمایم و از این طریق هم کوچکی در راه نشر تفکر ناب این استاد فرزانه بردارم. امید که مورد رضای پروردگار و توجه مخاطبان این کتاب واقع شود.

نکته شایان ذکر این که تیتراهای داخل متن بعضاً از متون اصلی و غالباً از این جانب است. ضمناً مواردی که توضیح آنها را لازم دانسته‌ام در میان قلاب [] آورده‌ام. از جمله این موارد، ترجمه آیات و روایاتی است که در متون اصلی نیامده است.

در پایان بر خود لازم می‌دانم از جناب آقای دکتر علی
مطهری که با گوشزد نمودن نکات اصلاحی، مرا رهین
منت خویش ساختند صمیمانه سپاسگزاری کنم. همچنین از
«شورای نظارت بر نشر آثار استاد شهید مطهری» که بخشی از
یادداشتها و مباحث منتشر نشده استاد شهید مرتبط با موضوع
کتاب را در اختیار این جانب قرار دادند، تشکر می‌نمایم.

و من الله التوفیق

محمد کوکب

۹۷/۸/۵